

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
Akersgt. 59
0032 OSLO

Deres ref.:
04/1937-1 JMS

Vår ref.:
RBRAKSTA
S01/3605

Arkivnr:
010
L27137/06

Dato:
14.09.2006

Ved henvendelse vennligst oppgi referanse S01/3605.

ENDRINGER I VALGLOVEN - UTTALELSE FRA ASKER KOMMUNE

Viser til høringsnotat datert 20. juni d.å. - *forslag til endringer i valgloven* - med frist til avgi uttalelse fastsatt til 20. september d.å. De enkelte punktene i del A og del B er behandlet fortløpende.

Del A - lovendringer

1) *Obligatorisk bruk av valgkort*

Asker kommune støtter forslaget om at alle stemmeberettigede skal få tilsendt valgkort. Asker kommune støtter departementets forslag om at det i forskrift kan gis bestemmelser om produksjon, utforming, utsendelse og bruk av valgkort. Forskriften må ikke utformes slik at det ikke blir anledning til å få inn annen lokal informasjon på valgkortet. Kostnader knyttet til valgkort ifm lokalvalg dekkes av kommunen. Kommunens kostnader ifm gjennomføring stortingsvalg kompenseres over rammetilskuddet. Dersom det blir lovregulert at alle stemmeberettigede skal få tilsendt valgkort ifm stortingsvalg - bør denne kostnaden kompenseres ved at rammetilskuddet økes tilsvarende.

2) *Tidspunkt for avslutning av forhåndsstemmegivningen.*

Asker kommune støtter forslaget om at forhåndsstemmegivningen innenriks avsluttes siste torsdag for valgdagen. Ved forrige valg erfarte Asker kommune at noen forhåndsstemmer avgitt innenriks kom for sent frem til oss - med den konsekvens at de ikke ble talt med i oppgjøret - selv om disse var avgitt rettidig. Ved å fremskynde fristen til torsdag - vil valgstyrene kunne benytte fredagen til å videresende mottatte forhåndsstemmer. Asker kommune anbefaler at departementet utarbeider retningslinjer som sikrer at det er faste og gode rutiner i forbindelse med videresending. Ved forrige valg erfarte Asker kommune at alle de stemmene som kom for sent frem - var sendt som ordinær B-post - og ikke som A-post.

RÅDMANNEN
Adresse
Knud Askers vei 25
1383 Asker
Postboks 353
1372 Asker

Telefon
66 90 90 00
Telefax
66 90 25 03
66 90 14 66

Org.nr.
944 382 038 mva.
Bankgiro
6003 06 79000
E-post
post@asker.kommune.no

Det å fremskynde fristen med en dag - vil innebære at det må gis god informasjon om endringen - både i regi av departementet og kommunen.

Asker kommune støtter forslaget om at forhåndsstemmegivningen utenriks avsluttes fredag en uke før valgdagen. Av de forhåndsstemmer som ble mottatt etter at fristen var utløpt kl. 20.00 på valgdagen - var en stor andel avgitt utenriks. Ved å fremskynde fristen - vil en i større grad sikre at disse stemmene blir mottatt og regnet med i valgoppgjøret.

3) *Frist for mottak av søknad - ambulerende stemmegivning*

Dersom ordinær innenriks forhåndsstemmegivning avsluttes torsdag før valgdagen - må tidspunktet for å søke om å få avgi stemme ambulerende fremskyndes - slik at stemmegivningen kan gjennomføres senest på torsdagen. I og med at det fortsatt vil være anledning til å fastsette tirsdag eller onsdag som frist for å søke om å få avgi stemme ambulerende - vil dette ha ingen eller liten innvirkning på valgavviklingen i Asker kommune.

4) *Mottak av forhåndsstemmer tirsdag kl. 20.00 etter valgdagen.*

Asker kommune støtter ikke forslaget om at forhåndsstemmer må være kommet inn til valgstyret innen kl. 20.00 første tirsdag etter valgdagen. For det første mener Asker kommune det er grunn til å stille spørsmålsteget ved hensiktsmessigheten av klokkeslettet - kl. 20.00. Postleveransen til kommunen finner sted på dagtid - og det synes derfor unødvendig å måtte vente til kl. 20.00 før et endelig oppgjør kan finne sted. Videre vil en slik forlengelse medføre at endelig valgoppgjør vil bli forskjøvet med nesten ett døgn.

Som nevnt tidligere - var alle av de stemmene som kom for sent sendt som B-post og ikke som A-post. De stemmene som ble mottatt på valgdagen - var sendt som A-post - og da poststemplet torsdag, fredag og lørdag før valget. For øvrig ble alle de for sent innkomne forhåndsstemmene (som var sendt som B-post) - mottatt først på onsdag og torsdag etter valgdagen - ikke på tirsdagen etter valgdagen. Av møtebok for valgstyret (som ble fylt ut tirsdag etter valgdagen) - ble ingen - 0 - forhåndsstemmer forkastet som følge av at de kom for sent frem.

I Ot.prp. nr 45, side 175 siteres følgende: *Dette vil føre til at det endelige valgresultatet i den enkelte kommune vil være klart minst ett døgn tidligere enn nå. Utvalget er klar over at dette kan føre til at noen stemmer som kommer inn dagen etter valgdagen må vrakes, mens de vil bli godkjent etter dagens system. Opplysninger fra valgstyret i en del av de største kommunene viser imidlertid at det er svært få stemmer som kommer inn etter valget, og at de stort sett kommer onsdag etter valgdagen (eller senere), noe som gjør at de i alle tilfelle må vrakes. Dermed vil ikke utvalgets forslag føre til noen drastisk økning i antallet vrakede forhåndsstemmer. Utvalget vil dessuten peke på at etter loven har velgerne også et ansvar når det gjelder å avgi forhåndsstemme i tide.*

Asker kommune er av den oppfatning at også velgerne i større grad må hensynta den risikoen som oppstår når man velger å forhåndstemme i en annen kommune sent på en fredag - og stemmen må sendes til den kommunen velgeren er manntallsført i. Valgloven pålegger velgeren selv et ansvar i forhold til dette - noe departementet også særskilt har påpekt i avsnittet ovenfor. Dersom forhåndsstemmegivningen avsluttes torsdag før valgdagen - sammenholdt med gode rutiner i forbindelse med videresending - tror Asker kommune at det vil bli langt færre gyldige avgitte stemmer som vil komme for sent - og ikke telle med i oppgjøret.

For øvrig er Asker kommune av den oppfatning at det volumet det her er snakk om (605 stemmer ++ (271 i Oslo)) tilsier at man bør være forsiktig med å endre en bestemmelse som har fungert hensiktsmessig ved de 2 siste valgene.

Ved de 2 siste valgene har Asker kommune utført kontrolltelling for Akershus fylkeskommune og Bærum kommune. En forutsetning i denne sammenheng har vært at Asker kommune har vært helt ferdig med egen lokal telling - og endelig oppgjør er foretatt. I løpet av tirsdag formiddag - har den lokale telling vært ferdig - og endelig oppgjør er foretatt umiddelbart etterpå. Det å utsette tidspunktet for når endelig oppgjør kan foretas - vil kunne ha betydning for Asker kommunes mulighet til å foreta kontrolltelling for andre.

5) *Legitimasjonsplikt*

Asker kommune har liten eller ingen erfaring med at velgere forsøker å stemme i en annens navn under valginget. Imidlertid antas det at dersom noen ønsker å avgi stemme i en annens navn - vil dette relativt enkelt kunne la seg gjennomføre. Asker kommune støtter derfor departementets forslag om at velger som er ukjent for stemmemottaker skal legitimere seg - eller at velgerens identitet kan bekreftes av en annen person over 18 år som legitimerer seg. Departementet bes å fastsette i forskrift krav til hvilken type legitimasjon som ansees som gyldig. En slik endring vil kunne øke behovet for større kapasitet ifm avkryssing/kontroll i manntallet.

6) *Bruk av 2 ulike edb-tekniske løsninger.*

Asker kommune har ved de 2 siste valgene benyttet maskiner (optisk lesing) i forbindelse med kontrolltellingen av forhåndsstemmer og valgtingstemmer. Foreløpig opptelling skjer manuelt ute i den enkelte valgkrets. I tillegg til å kontrolltelle stemmer avgitt i egen kommune - har Asker kommune også påtatt seg å kontrolltelle for Akershus fylkeskommune (både ifm fylkestingsvalget og stortingsvalget) og for Bærum kommune. Forut for disse tellejobbene - har det vært jobbet intenst med å utarbeide gode og sikre rutiner, grundig opplæring av valgfunksjonærer, grundig testing av systemer (fullskalatester). Dette har medført at vi har hatt god kontroll - og en bedre oversikt enn tidligere.

Vår erfaring er at ved etablering/bruk av gode og trygge rutiner - samt riktig programvare - har valgoppgjøret blitt klart tidligere - men det viktigste er at resultatet uten tvil har blitt mye mer nøyaktig. Tidligere erfaring har vist oss at feilkildene ved manuell telling var mye mer fremtredende enn ved maskinell telling. Det kan derfor synes som om departementet til en viss grad undervurderer feilkildene ved manuell telling.

Departementet foreslår at det skal være anledning til å forta både foreløpig og endelig opptelling ved bruk edb-teknisk utstyr forutsatt at det benyttes et annet system ved den foreløpige opptellingen enn det som benyttes ved den endelige opptellingen. I og med at kostnadene ved å benytte edb-teknisk utstyr er så vidt høye - vil det være uaktuelt å gå til anskaffelse av to forskjellige systemer.

Ved valget i 2005 foretok Asker kommune - på vegne av seg selv og Akershus fylkeskommune en anskaffelse etter lov om offentlige anskaffelser, av elektroniske systemer for gjennomføring av valg. Erfaringene fra dette arbeidet - tilsier at det er svært liten konkurranse mellom leverandører av slik programvare. På det norske markedet er det bare ett helhetlig system. Tilbud fra europeisk leverandør hadde problemer med oppfylle vår kravspesifikasjon - samtidig som prisen var veldig høy.

Asker kommune vurderer det derfor som lite aktuelt/sannsynlig at to ulike elektroniske systemer vil kunne benyttes ved ett og samme valg i norske kommuner/fylkeskommuner.

Dersom det anskaffes 2 ulike edb-tekniske systemer som benyttes både til foreløpig og endelig opptelling - vil det ulikt resultat mellom tellingene - være vanskelig å avgjøre hvilket system som teller feil (kanskje begge teller feil?).

Asker kommune mener derfor at departementet med fordel kunne utarbeide en ordning for statlig godkjenning/sertifisering av systemer/maskiner. Gjennom å kontrollere maskiner/systemer før valget - vil en større grad sikre seg riktig og trygg funksjon. En slik godkjenningsordning vil også ha betydning for kommunene/fylkeskommunene ifm anbudsprosesser forut for valget.

7) *Avvik mellom foreløpig og endelig opptelling - manuell kontrolltelling*

Asker kommune støtter ikke forslaget fra departementet om at kontrolltelling av stemmesedlene ved avvik mellom foreløpig og endelig telling skal skje manuelt. En manuell fintelling betyr at også personrettinger og registreringer av slengere må gjøres manuelt. Det vil være et stort tilbakeskritt for de kommuner som i dag benytter elektroniske systemer til dette - og vil føre til forsinkelser av valgoppgjøret. Videre har Asker kommune erfart at det er større risiko for at det er gjort feil i forbindelse med den foreløpige manuelle tellingen enn hva som er tilfellet med den maskinelle endelige opptellingen.

Departementet bes i stedet sørge for at det utarbeides gode rutiner, veiledninger og opplæringsprogram for kommunene ved bruk av elektroniske valgsystemer/programmer. Kommunene må også selv sørge for gode rutiner som sikrer et mest mulig korrekt valg.

Asker kommune synes at departementet i for stor grad undervurderer feilkilder med manuell telling - og at eventuell avvik i for stor grad relateres til maskinelle telleløsninger. All den testning som er fortatt - samt de rutiner som er utarbeidet viser at feilmarginene i de maskinelle løsningene er mye mindre enn ved manuell telling. Det å pålegge en manuell telling - vil kunne medføre at det vil være mye mindre interessant å i det hele tatt benytte seg av maskinelle løsninger. Risikoen for at det må gjennomføres 2 manuelle tellinger vil øke betraktelig.

Det anbefales derfor at departementet i stedet for å stille krav om manuell kontrolltelling vurderer å gjeninnføre ordningen med statlig godkjenning av elektroniske løsninger og vurderer å innføre krav om dokumentasjon av gjennomførte tester i forbindelse med kommunenes valgoppgjør.

Asker kommune resiterer at departementet i høringsnotatet sier noe om hvorvidt det å veie stemmesedler kan sies å være manuell telling. Asker kommune har gått til anskaffelse av en slik avansert tellevekt - og har med stor tilfredshet benyttet denne i de tilfellene hvor det har vært avvik mellom manuell foreløpig opptelling og maskinell kontrolltelling. I løpet av svært kort tid får en avklart hvor det eventuelt er gjort feil i opptellingen. I og med at Norges Bank benytter tellevekter til telling av pengesedler - antar Asker kommune at det er relativt trygt også å benytte slike vekter ifm telling av stemmesedler.

I forbindelse med kontrolltelling blir for øvrig alle stemmesedler som ikke er offisielle stemmesedler byttet ut med offisielle. Dette gjøres av hensyn til den optiske lesingen. Dette innebærer at ved en eventuell etterfølgende veiing - vil alle sedler være offisielle stemmesedler. For øvrig viste erfaringen ved siste valg (herunder kontrolltelling av alle stemmer avgitt i Akershus) at antallet ikke offisielle stemmesedler som ble benyttet - var svært lavt.

8) *Foreløpig opptelling av forhåndstemmer på søndag*

Asker kommune støtter departementets forslag om at foreløpig opptelling av stemmer avgitt på forhånd kan starte søndag før valgdagen. Det er positivt at departementet foreslår at telling av forhåndsstemmer kan starte allerede på søndag som en frivillig ordning. Asker kommune forutsetter at dette ikke fører til at resultater bringes ut i det offentlige rom før det er tillatt etter loven.

Del B - andre temaer

1) *Skjæringsdatoen for manntallet*

Gjennom å skyve på skjæringsdatoen - vil perioden mellom kontrollmanntallet og utleggingsmanntallet bli relativt kort. Dette vil imidlertid ikke ha noen effekt - dette fordi man gjennom bruk av elektroniske systemer håndterer alle endringene fortløpende. En forskyving av skjæringsdato vil gi positiv effekt ved at manntallet blir mer à jour under forhåndsstemmegivningen og på valgdagen, - og at færre valgtingsstemmer forkastes. Asker kommune kan ikke se at slik endring vil være problematisk for produksjon og utsending av valgkort. Valgkortene må være velgerne i hende før forhåndsstemmegivningen starter 10. august.

2) *Valg og politiske meningsmålinger*

Asker kommune har ingen synspunkter knyttet til dette spørsmålet.

Eventuelle henvendelser kan rettes til rådgiver Rolf Brakstad

Med vennlig hilsen

Ingvild T. Vevatne
fung. ordfører

Rolf Brakstad
Juridisk rådgiver